

Vlaanderen
is materiaalbewust

EXTERN JAARRAPPORT 2023 HANDHAVING ZWERFVUIL

TEAM TERREINCONTROLE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

WWW.OVAM.BE

OVAM

INHOUD

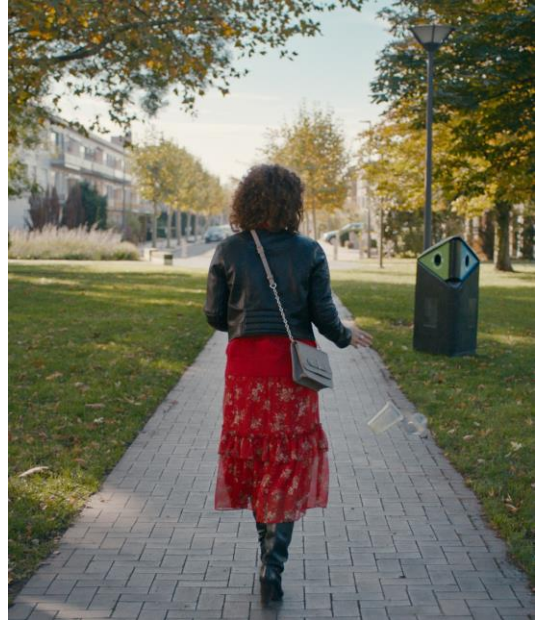
1	Inleiding.....	3
2	Cijfers	4
2.1	Aantal dagen/uren handhaving	4
2.2	Aantal bestuurlijke verslagen	5
2.3	Soort overtredingen	6
2.4	Key performance indicator (KPI)	7
3	Vervolgtraject.....	7

1 INLEIDING

In dit rapport kan u meer lezen over de resultaten van de handhavers zwerfvuil van het team Terreincontrole voor het jaar 2023. In 2023 waren 29 handhavers zwerfvuil actief over heel Vlaanderen. Sinds de zomer van 2021 hoort de handhaving van zwerfvuil ook bij het team terreincontrole van de OVAM.

Mevrouw Zuhail Demir, Vlaams minister van Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, maakte van de daling van de hoeveelheid zwerfvuil een belangrijk beleidsthema. Uit bevestigingen blijkt dat zwerfvuil in de top 3 staat van grootste ergernissen bij de Vlamingen. Zwerfvuil is ook bijzonder milieubelastend, onhygiënisch en onveilig voor mens en dier. Dit werd begin 2024 bevestigd na een bevestiging in 2023.

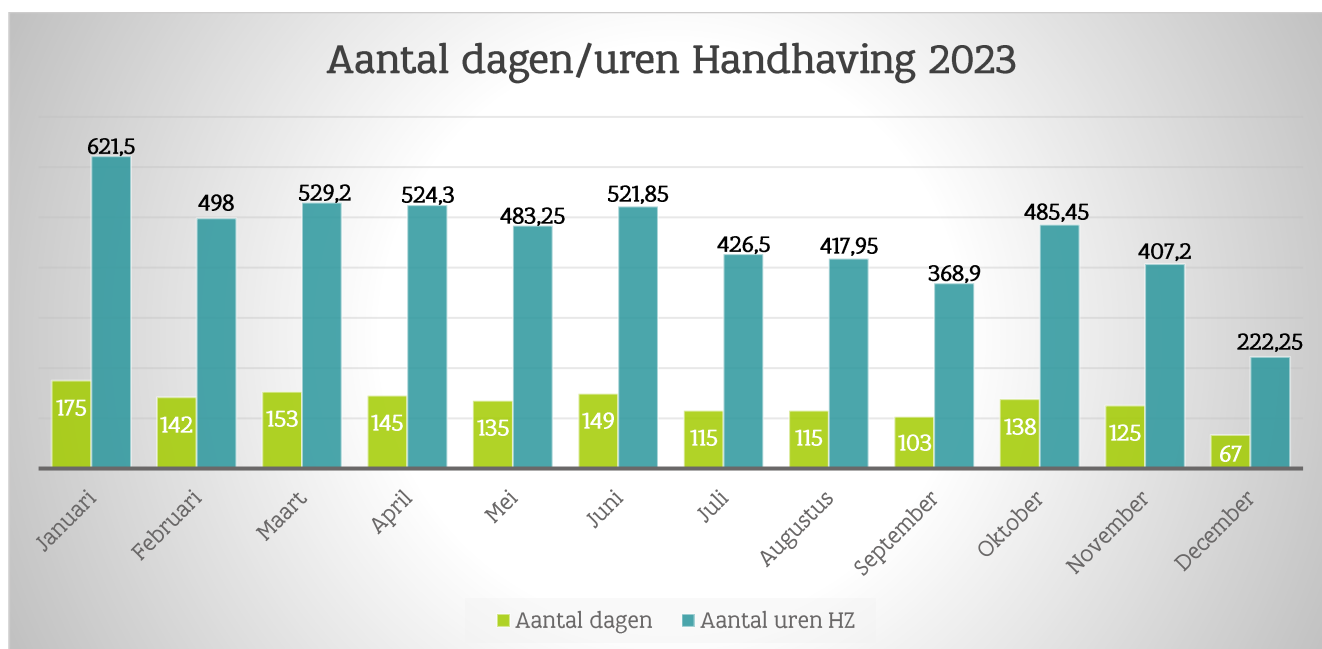
Om de lokale besturen te ondersteunen in de handhaving op zwerfvuil zorgde de Minister dat er budget vrij kwam, gefinancierd door de verpakkingsector (Fost Plus), om vanaf midden 2021 tot midden 2024 dertig handhavers zwerfvuil bij de OVAM tewerk te stellen. Deze handhavers zijn geen toezichthouders, sensibiliseren niet en gaan repressief te werk. Dit wil zeggen dat ze geen waarschuwingen geven en direct overgaan tot het uitschrijven van een Bestuurlijk Verslag, volgens de GAS-wetgeving. Hiervoor volgen onze handhavers eerst de opleiding tot GAS-Vaststeller, om vervolgens aangesteld te worden door de gemeenteraad van elke stad of gemeente waar ze actief zouden worden. Ze werken op basis van de bepalingen over zwerfvuil in de lokale politiereglementen en passen ze toe op het terrein. De GAS wetgeving werd onder andere op basis van onze ervaringen en onze vraag aangepast zodat dit niet meer op naam van elke individuele GAS-vaststeller hoeft.

2 CIJFERS

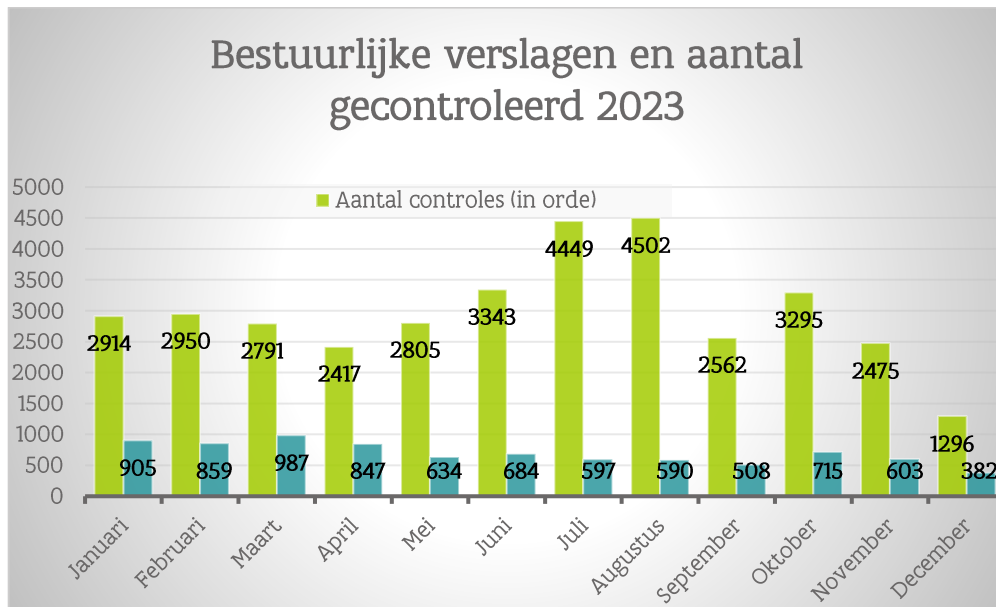
2.1 AANTAL DAGEN/UREN HANDHAVING

In januari 2023 hebben we het aantal handhavingsdagen kunnen vergroten, in vergelijking met dezelfde periode van het jaar ervoor. Dit komt omdat we in 2023 konden rekenen op een ploeg van vaste handhavers die in de loop van 2022-2023 werden aangenomen, hun GAS-brevet behaalden en werden aangesteld in het grootste deel van de gemeenten en steden die aan het project deelnemen.

Zoals weergegeven in bovenstaande tabel kan er duidelijk worden gezien dat het aantal dagen en uren handhaving in 2023 vrij stabiel is gebleven. In 2023 waren er in totaal **1562 handhavingsdagen** en werden er 5506,35 uren op het terrein controles uitgevoerd in de actieve gemeenten die instapten in het project Handhaving Zwerfvuil. Dit is een significante stijging met het jaar 2022, dat 709 handhavingsdagen en 2942 uren telde. Gemiddeld zijn er 4 dagen per week meerdere teams op het terrein. De planning houdt rekening met het aantal beschikbare handhavers, waar welbepaalde handhavers al aangesteld zijn, de reistijden, de te handhaven afstanden... Het aantal uren ter plaatse kan wisselen naargelang de locatie (druk/niet druk, stad vs. platteland), de reistijd en het weer. Gemiddeld zijn de handhavers 4 uur ter plaatse, voornamelijk in de (voor)middag en/of namiddag. Er worden ook maandelijks weekend acties ingepland, om ervoor te zorgen dat er ook op weekend- en vakantiedagen controles worden uitgevoerd.

2.2 AANTAL BESTUURLIJKE VERSLAGEN

controles : houdt in dat mensen hun afval reglementair weggooiden of een hondenpoepzakje konden voorleggen.
 # BV : Bestuurlijke Verslagen.

Ook werden er in 2023 in totaal 35.799 visuele controles uitgevoerd op het terrein. Dit wil zeggen dat onze handhavers iemand een reglementaire actie zien uitvoeren in de openbare ruimte. Dit kan gaan over het weggooiden van een verpakking/papiertje in de vuilnisbak, het deponeren van een sigaret in een vuilnisbak/peukenrecipiënt of het bijhebben van een hondenpoepzakje. In het jaar 2022 werden er 16.730 visuele controles uitgevoerd.

Totalen	Aantal dagen	Aantal controles (in orde)	Bestuurlijke verslagen
Totaal 2021	7	7	59
Totaal 2022	709	16730	5011
Totaal 2023	1562	35799	8311
Totaal 2024	0	0	0
Totaal Project	2278	52536	13381

Elke overtreding van zwerfvuil wordt vastgelegd. Er wordt niet sensibiliserend gewerkt, maar repressief. Via een kort gesprek wordt de overtreder gewezen op zijn overtreding en wordt de identiteit gevraagd. Dit gebeurt meestal aan de hand van de identiteitskaart. Gemiddeld gebeurden er 5.32 vaststellingen per handhaving in 2023.

2.3 SOORT OVERTREDINGEN

Het merendeel van de overtredingen in 2023 ging over het weggooien van **sigarettenpeuken** (92%). Mogelijke **verklaringen**: een grote gewoonte en geen besef dat dit een overtreding is (bijvoorbeeld in rioolputje gooien) en het sneller op heterdaad kunnen betrappen wegens de beperkte duurtijd van het roken van een sigaret, liggen aan de basis van deze cijfers. Ook wordt een sigarettenpeuk veel meer weggegooid als zwerfvuil dan alle overige items zoals papiertjes, verpakkingen,... Dat blijkt uit tellingen inzake zwerfvuil dat gevonden wordt op het terrein. In vergelijking met het jaar 2022 zijn de cijfers in het jaar 2023 praktisch hetzelfde gebleven. In 2022 waren 93% van de overtredingen peuken, 1% drankverpakking en 6% het niet bij hebben van een hondenpoepzakje.

2.4 KEY PERFORMANCE INDICATOR (KPI)

Met de Key Performance Indicators (KPI's) wordt de voortgang van een project opgevolgd. Eind 2022 werden in overleg met Fost Plus en Mooimakers enkele KPI's bepaald.

Stv 31/12/2023 :

Hoogrisicogemeenten: met 91% een samenwerking (doelstelling 50% tegen zomer 2024 al behaald) waaronder 10 kustgemeenten en 11 centrumsteden (Hasselt en Leuven niet), 113 evenementen gecontroleerd (doelstelling 80 tegen zomer 2024 al behaald).

3 VERVOLGTRAJECT

In het jaar 2023 kwamen we als team handhaving zwerfvuil in een stroomversnelling. We behaalden ons streefdoel om de groep handhavers uit te breiden naar 29 handhavers. Enkele hiervan zijn echter langdurig ziek, zodat de reële capaciteit in 2023 in feite 25 bedroeg. Niet de beoogde 30, maar het team dat we inmiddels hebben is opgeleid en werkt efficiënt op het terrein, en er is een goede samenwerking met de gemeenten en steden die mee in het project stapten in 2022 en 2023. De cijfers en resultaten van 2023 tonen een significante stijging. Zowel in het aantal handhavingsacties, als het aantal uitgeschreven bestuurlijke verslagen konden we zien dat er een stijging is tegenover het jaar ervoor.

In januari 2024 werden er verschillende wijzigingen doorgevoerd aan de bestaande GAS-wetgeving mede op basis van de ervaringen van ons project. Een aantal van deze wijzigingen heeft ook een invloed op de handhaving van zwerfvuil en sluikstort. Zo wordt de maximale GAS-boete voor meerderjarigen opgetrokken van €350 naar €500. Ook wordt het voor lokale besturen mogelijk om inbreuken op zwerfvuil vast te stellen op basis van de nummerplaat en deze op te zoeken in het register van DIV. Tot slot, is het vanaf heden voldoende dat de gemeenteraad enkel de entiteit aanwijst die bevoegd is voor GAS-vaststellingen. Dit wil zeggen dat de gemeenteraad via een beslissing moet aanwijzen personeel van welke overheid of entiteit op het eigen grondgebied GAS-vaststellingen mag doen. De vermelding van de individuele namen van GAS-vaststellers op de gemeenteraadsbeslissing is bij gevolg niet meer verplicht. Dat betekent ook een enorme vereenvoudiging voor het project handhaving zwerfvuil.

Het proefproject handhaving zwerfvuil in Vlaanderen werpt stilaan zijn vruchten af. Handhaving van zwerfvuil is niet langer een lege doos. Heel wat overtreders werden door de handhavers bestraft. Het werken op basis van de GAS-wetgeving werkt en werd ondertussen op basis van de ervaringen in het project reeds deels geoptimaliseerd. Mede door de vele pers aandacht in de lokale en nationale pers begint het bij vele inwoners duidelijk te worden dat zwerfvuil veroorzaken verboden is en er kans bestaat om gestraft te worden door middel van een GAS-boete. Uit testen op het terrein blijkt dat handhaving als onderdeel van de instrumentenmix werkelijk effect heeft op de reductie van het aanwezige zwerfvuil. De lokale besturen maken

steeds meer gebruik van het Vlaamse team handhavers zwerfvuil ter ondersteuning van hun lokaal (handhavings)beleid. De vraag is groter dan het aanbod. Door het gericht en efficiënt inzetten van dit team op basis van alle ervaringen tijdens deze proeffase kan handhaving mee zorgen voor een reductie van zwerfvuil in Vlaanderen. Doordat het team op gewestelijk niveau werkt kunnen er conclusies worden genomen op Vlaams niveau en aanbevelingen gegeven worden aan de lokale besturen of sanctioneerders.

Tot slot, kan het team zwerfvuil van OVAM op een grote steun rekenen van zowel de bevolking als de politiek voor hun werk in 2023. De cijfers die in dit rapport worden weergegeven zijn een goede weerspiegeling van de inzet die het team heeft geleverd in 2023 om Vlaanderen zwerfvuilvrij te helpen maken. Het project zwerfvuil handhaving van OVAM, dat met de steun van Vlaams Minister Zuhair Demir werd opgezet en uitgewerkt, loopt officieel tot juni 2024. Het project werd inmiddels al verlengd tot eind 2024. Op basis van een positieve evaluatie van de werking van het team handhaving zwerfvuil moet er zo snel mogelijk een beslissing genomen worden tot het permanent verder zetten van de werking van dit team binnen OVAM.